

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

СОФ'ІН МИХАЙЛО ІГОРОВИЧ

УДК 351.713

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
ЗДІЙСНЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В
ДЕРЖАВІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права.

Науковий

консультант:

доктор юридичних наук, доцент

ДРОЗД Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,
начальник відділу докторантури та
ад'юнктури.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений діяч науки і техніки України

БЕЗПАЛОВА Ольга Ігорівна,

Харківський національний університет
внутрішніх справ, завідувач кафедри
поліцейської діяльності та публічного
адміністрування;

доктор юридичних наук, професор

ЮНІН Олександр Сергійович,

Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, директор навчально-
наукового інституту заочного навчання та
підвищення кваліфікації;

доктор юридичних наук, професор

МАНЖУЛА Андрій Анатолійович,

Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира
Винниченка, професор кафедри галузевого
права і правоохоронної діяльності.

Захист відбудеться 11 грудня 2019 р. о 09 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

Автореферат розісланий 8 листопада 2019 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Леонід МОГІЛЕВСЬКИЙ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розпад Радянського Союзу та переорієнтація України на розбудову правової, соціальної держави, яка при реалізації своїх функцій спирається на розвинене громадянське суспільство та використовує ринкові важелі й механізми управління національною економікою, зумовили доцільність і необхідність оновлення науково-теоретичного підґрунтя провадження державної політики в усіх основних сферах суспільного життя, зокрема у фінансовій галузі.

За рівнем соціально-економічного розвитку Україна суттєво відстає від провідних європейських країн, що значно ускладнює процес її інтеграції до ЄС на правах його повноправного члена. Причин такого стану справ досить багато. Однак, на нашу думку, низький рівень макроекономічних показників, перш за все, пояснюється недосконалістю фінансової політики української держави, проблеми й недоліки якої знаходяться не лише в практичній, а й теоретичній площині. Проблематика фінансової політики в Україні суттєво активізувалася після обрання нашою державою курсу на зближення з Європейським Союзом. Очевидно, що така ситуація не могла залишитися поза увагою дослідників.

Попри те, що вітчизняні правники, економісти, теоретики державного управління після проголошення незалежності, на початкових етапах становлення та розвитку української державності, акцентували увагу на необхідності подолання пережитків радянського режиму в державній політиці загалом та її окремих галузях, зокрема фінансовій, поза увагою залишився розгляд цього питання саме в контексті інтеграції України до європейської спільноти.

Загальним питанням функціонування податкової системи присвятили свої праці В. Б. Авер'янов, Є. О. Алісов, Т. Ю. Александрюк, О. Ф. Андрійко, Г. Ю. Анісімов, В. Д. Базилевич, Р. Л. Балакін, Л. О. Баластрик, О. В. Бакун, О. М. Бандурка, Л. Б. Баранник, В. М. Бевзенко, О. І. Безпалова, А. І. Берлач, Ю. П. Битяк, Г. М. Білецька, Д. О. Білінський, Ю. В. Божко, Л. В. Борець, А. Л. Борко, Н. Н. Британська, Т. В. Бугай, О. Д. Василик, В. М. Виноградня, Л. К. Воронова, В. М. Гарашук, Ю. В. Гаруст, С. С. Гасанов, О. П. Гетманець, М. В. Глух, С. М. Гусаров, М. І. Дамірчиев, О. Д. Данілов, О. Є. Деменко, О. О. Дмитрик, А. С. Довгань, О. Ю. Дрозд, Т. О. Дулік, Т. А. Єфанова, І. О. Зінківська, І. А. Канцір, М. І. Карлін, Т. В. Кашаніна, К. В. Клименко, Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков, О. Г. Комісаров, А. Т. Комзюк, В. О. Конрат'єва, А. М. Котенко, П. Я. Кравчук, І. Є. Криницький, В. П. Кудряшов, А. М. Куліш, А. О. Куций, Н. П. Кучерявенко, Д. М. Лук'янець,

Н. І. Мельник, О. І. Миколенко, Р. В. МIRONЮК, Т. П. Мінка, О. М. Музичук, А. С. Нестеренко, Ю. В. Оніщук, Л. Л. Приходченко, Л. А. Савченко, В. М. Свириденко, А. О. Селіванов, Р. А. Сербин, О. Ю. Синявська, В. В. Сокурено, І. В. Солошкіна, В. І. Теремецький, Ю. С. Ткачук, В. К. Шкарупа, З. К. Шмігельська, О. О. Шишов, О. С. Юнін, Ю. Ю. Якимчук та ін.

Доволі широке коло питань у царині правового регулювання окремих податкових правовідносин досліджувались у кандидатських дисертаціях І. Ю. Криницького «Теоретичні проблеми податкового процесу» (2009 р.) Д.О. Білінського «Проблеми кодифікації податкового законодавства України» (2009 р.), Т. Є. Кушнарської «Податкові органи в системі суб'єктів податкових правовідносин» (2010 р.), О.І. Добровольського «Адміністративно-правове регулювання протидії корупції в органах державної фіскальної служби України» (2015 р.). В зазначених працях акцент було зроблено на проблемних аспектах справляння податків та зборів без урахування проблем реалізації фіскальної політики.

На монографічному рівні окремі проблемні аспекти податкових правовідносин досліджувались у: монографії Г. М. Білецької, М. В. Кармаліта та М. О. Куц (Гармонізація податкового законодавства: українські реалії (2012 р.), монографії В. І. Теремецького (Податкові правовідносини в Україні (2012 р.), монографії А.М. Чорної «Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» (2018 р.).

Безпосередньо дослідженню організаційно-правових проблем здійснення фіскальної політики було присвячено наукові статті: С. С. Гасанова, В. П. Кудряшова, Р. Л. Балакіна «Напрями формування фіскальної політики в аспекті асоціації України з ЄС» (2014 р.), «Реформування фіскальної системи України у контексті євроінтеграційних процесів» (2015 р.), М.О. Думчикова «Зарубіжний досвід країн Європейського Союзу у сфері удосконалення системи оподаткування та доцільність його застосування в Україні» (2017 р.), Т. Ю. Александрюк, Л. Б. Баранник, Т. О. Дулік «Фіскальна політика: теоретичні аксіоми та прикладні антитези» (2018 р.), тощо.

Однак, незважаючи на те, що протягом останніх п'яти років зазначені вище та низка інших дослідників сформулювали чимало важливих і корисних висновків, зауважень і пропозицій щодо вдосконалення та розвитку фіскальної політики в Україні, більшість останніх науково-теоретичних напрацювань з приводу означеної проблематики мають вигляд окремих наукових статей, тез, розділів, параграфів у навчальній літературі, де висвітлено лише окремі її аспекти. Тобто наукове підґрунтя здійснення фіскальної політики в

Україні в умовах євроінтеграції наразі не має єдності, логічної послідовності й завершеності, що зумовлює потребу в комплексному науково-теоретичному опрацюванні окресленої тематики.

Таким чином, необхідність забезпечення ефективного функціонування податкової системи України, недостатня розробленість теоретичних положень щодо формування та реалізації фіскальної політики України в умовах євроінтеграції, а також відсутність комплексних досліджень з питань формування концептуальних засад реалізації фіскальної політики України в умовах євроінтеграції, обумовлюють актуальність дослідження організаційно-правових проблем здійснення фіскальної політики в державі в умовах євроінтеграції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до основних положень Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1013-р, Національної стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26 лютого 2016 року №68/2016, Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 роки, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474, Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 292-р. та Концепції з ІТ-централізації в системі управління державними фінансами, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 594-р. Тему дослідження сформульовано відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на 2015–2018 рр., затверджених наказом МВС України від 16 вересня 2015 р. № 275.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу чинних нормативно-правових актів, аналізу проектів відповідних нормативно-правових актів, а також з урахуванням існуючих наукових розробок вчених різної галузевою належності, визначити сутність та окреслили особливості організаційно-правових засад здійснення фіскальної політики в державі в умовах євроінтеграції та опрацювати відповідні пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до чинного законодавства та розроблення концептуальних засад

вирішення проблем здійснення фінансової політики в Україні.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації необхідно було вирішити такі основні завдання:

- узагальнити особливості становлення та розвитку фінансової політики в Україні на різних історичних етапах;
- з'ясувати сучасний стан дослідження проблеми здійснення фінансової політики України в умовах євроінтеграції;
- визначити поняття та встановити особливості фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції;
- охарактеризувати мету, завдання та функції фінансової політики України в умовах євроінтеграції;
- розкрити форми та методи здійснення фінансової політики в Україні;
- окреслити поняття та елементи механізму адміністративно-правового регулювання здійснення фінансової політики в Україні;
- з'ясувати правові засади реалізації фінансової політики України в умовах євроінтеграції;
- систематизувати принципи реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції;
- окреслити коло суб'єктів реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції;
- виявити юридичні гарантії реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції;
- встановити роль і значення діяльності органів державної влади в реалізації фінансової політики в Україні;
- охарактеризувати роль і значення діяльності місцевих органів влади в реалізації фінансової політики в Україні;
- узагальнити вплив міжнародних організацій на реалізацію фінансової політики в Україні;
- окреслити роль і значення діяльності громадських суб'єктів у сфері реалізації фінансової політики в Україні;
- виявити проблеми формування та реалізації фінансової політики в умовах євроінтеграційного курсу України;
- сформулювати перспективні напрямки вдосконалення діяльності державних органів у сфері реалізації фінансової політики в Україні;
- виявити об'єктивні передумови використання досвіду країн ЄС у сфері формування фінансової політики;
- опрацювати концептуальні засади вдосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграції.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у

сфері здійснення та реалізації фінансової політики.

Предметом дослідження є організаційно-правові проблеми здійснення фінансової політики в державі в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становлять у сукупності як загальнонаукові, так і спеціальні методи та прийоми наукового пізнання. Історико-правовий метод дозволив здійснити історико-правовий аналіз становлення та розвитку фінансової політики в Україні та розглянути стан дослідження проблеми здійснення фінансової політики України в умовах євроінтеграції (підрозділи 1.1, 1.2). Логіко-семантичний метод використано під час з'ясування поняття фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції (підрозділ 1.3) та визначення інших понять та термінів, які використовувались у дисертаційному дослідженні. Формально-юридичний метод використовувався під час аналізу мети, завдань, функцій, форм, методів здійснення фінансової політики України в умовах євроінтеграції (підрозділ 1.4–1.5). Аналітичний метод дозволив розкрити поняття та елементи механізму адміністративно-правового регулювання здійснення фінансової політики в Україні, з'ясувати правові засади реалізації фінансової політики України в умовах євроінтеграції, систематизувати принципи реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції, окреслити коло суб'єктів реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції, визначити юридичні гарантії реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції (підрозділи 2.1–2.5). Структурно-функціональний метод використовувався під час аналізу ролі і значення діяльності органів державної влади, місцевих органів влади, міжнародних організацій, громадськості в реалізації фінансової політики в Україні (підрозділи 3.1–3.4). Порівняльно-правовий метод використовувався під час опрацювання шляхів вдосконалення організаційно-правового забезпечення здійснення фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції. В роботі використовувались й інші методи наукового пізнання.

Науково-теоретичне підґрунтя роботи становлять праці вчених у галузі філософії, соціології, загальної теорії держави і права, адміністративного права, податкового права, фінансового права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дисертаційного дослідження є Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що закріплюють організаційно-правові засади здійснення фінансової політики в державі в умовах євроінтеграції. Інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять узагальнення практики діяльності суб'єктів реалізації фінансової

політики. У ході дисертаційного дослідження було також використано власний досвід роботи у фіскальних органах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб, на підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу норм чинних нормативно-правових актів, аналізу проектів відповідних нормативно-правових актів, а також з урахуванням існуючих наукових розробок вчених різної галузевою належності, після підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої, визначити сутність і окреслили особливості організаційно-правових засад здійснення фіскальної політики в державі в умовах євроінтеграції та опрацювати відповідні пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до чинного законодавства та розроблення концептуальних засад вирішення проблем здійснення фіскальної політики в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

- обґрунтовано позицію автора, що у правовому сенсі фіскальна політика в Україні в умовах євроінтеграції має розумітися як сукупність правових, а також інших (організаційно-управлінських, фінансово-економічних, інформаційних тощо), здійснюваних компетентними суб'єктами публічної влади в межах правового поля, заходів, спрямованих на вирішення проблемних питань, врегулювання та спрямування відносин і процесів щодо оподаткування, акумулювання коштів у відповідному фонді (фондах) та їх використання задля забезпечення помірному, стабільного та рівномірного соціально-економічного розвитку української держави на рівні країн ЄС і, як результат, її життєздатності та конкурентоздатності у межах даної європейської спільноти;

- узагальнено характерні ознаки механізму адміністративно-правового регулювання фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції, до яких запропоновано віднести: а) існує та функціонує заради конкретної мети; б) направлений на вирішення загальних завдань суспільства та держави; в) характеризується динамізмом, адже вимагає активних управлінських дій збоку законодавця; г) формується під впливом Європейської спільноти; г) має специфічний об'єкт впливу;

- під формами здійснення фіскальної політики запропоновано розуміти зовнішнє вираження, спосіб виявлення у об'єктивній

дійсності дій компетентних суб'єктів публічної влади, що становлять зміст даної політики

- встановлено, що адміністративні правовідносини як елемент механізму адміністративно-правового регулювання реалізації фіскальної політики в умовах євроінтеграції являють собою специфічну форму управлінських відносин та в першу чергу існують заради того, щоб організувати діяльність уповноважених суб'єктів у відповідній сфері суспільного життя;

- запропоновано під принципами фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції розуміти закріплені у положеннях нормативно-правових та програмних документів відправні, основоположні вимоги щодо формування та реалізації фіскальної політики в Україні, засновані на науковому пізнанні об'єктивно існуючих закономірностей її здійснення в нашій державі та країнах ЄС.

- обгрунтовано доцільність доповнити ПК України такими принципами реалізації фіскальної політики як: простота (зміст та призначення податків, схема їх визначення та порядок справляння мають бути зрозумілим і доступним для тих по відношенню до кого вони (податки) застосовуються); та ефективність;

- з наукової точки зору обгрунтовано, що створення системи законодавства, норми якого покликані врегулювати питання реалізації фіскальної політики в умовах євроінтеграції, є важливою гарантією здійснення такої діяльності, адже лише таким чином можна створити правове поле для розвитку конкретних правовідносин, а відтак, від якості, повноти та всебічності законодавства залежить: по-перше, результативність роботи уповноважених суб'єктів у цій сфері; по-друге, на стан дотримання законності у суспільстві; по-третє, ефективність функціонування всіх державних механізмів, спрямованих на забезпечення реалізації державної фіскальної політики;

- обгрунтовано, що при визначенні сутності й особливостей впливу міжнародних організацій на реалізацію фіскальної політики в Україні слід враховувати кілька аспектів: такі організації засновані декількома сторонами міжнародної правової спільноти; вони наділені міжнародною правосуб'єктністю, тобто правами й обов'язками, реалізуючи які здійснюють вплив на фіскальну політику в Україні; діють на основі установчого правового акта (статуту); знаходяться в стані постійного розвитку, обумовленого змістом та особливостями тих суспільних відносин, задля забезпечення функціонування яких вони були створені, а, отже, здійснюють динамічний вплив на реалізацію фіскальної політики в Україні;

удосконалено:

– розуміння фінансової політики як курсу діяльності органів публічної влади щодо управління відносинами і процесами з питань наповнення державного бюджету та здійснення видатків із нього;

– характеристику мети сучасної фінансової політики України, якою у загальному розумінні є забезпечення досягнення і підтримка макроекономічної стабільності, якої в нашій державі на сьогодні немає;

– визначення поняття функції фінансової політики, які являють собою основні напрямки, за якими здійснюється дана політика задля досягнення поставленої мети (цілей) і в яких втілюється її сутність як системи відповідних організаційно-правових, управлінських, фінансових та інших заходів;

– характеристику методів здійснення фінансової політики, якими є сукупність способів, прийомів, за допомогою яких суб'єкти даної політики реалізують заходи, що становлять її зміст;

– розуміння поняття «суб'єкти реалізації фінансової політики», під якими запропоновано розуміти органи державної влади України, які наділені всією необхідною сукупністю повноважень, пов'язаних із: по-перше, формуванням фінансової політики України; по-друге з реалізацією заходів фінансової політики, які визначаються відповідно до мети останньої;

– визначення поняття «гарантії здійснення фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції», під якими запропоновано розуміти сукупність законодавчо визначених інструментів та засобів, які використовує держава задля забезпечення ефективної реалізації фінансової політики в умовах Європейської інтеграції;

– розуміння того, що Організацію економічного співробітництва та розвитку слід розглядати як одну із найвпливовіших економічних організацій світу, що була заснована на європейському правовому просторі, адже саме зазначена міжнародна організація надає активну допомогу Україні як країні, яка знаходиться в стадії свого розвитку, що знаходить свій вираз, зокрема в: сприянні спрощенню та уніфікації законодавства, що визначає правові засади реалізації фінансової політики в Україні; удосконаленні системи оподаткування; надані допомоги в запобіганні та протидії фінансовим і корупційним правопорушенням; налагодженні інформаційного обміну в податковій сфері на міжнародній арені тощо;

– розуміння впливу Ради Європи на реалізацію фінансової політики в Україні, який знаходить свій прояв не тільки в утвердженні в нашій країні світових демократичних стандартів, а також визнанні й забезпеченні верховенства права в цій галузі суспільних відносин;

– визначення поняття «громадські суб'єкти в сфері реалізації фіскальної політики в Україні», під якими запропоновано розуміти окремих громадян України та їх об'єднання, які відповідно до нормативно-правових приписів наділяються комплексом прав та обов'язків, спрямованих на здійснення діяльності, яка має вплив на сферу реалізації фіскальної політики в Україні;

– характеристику концептуальних засад удосконалення фіскальної політики України в умовах євроінтеграції, під якими запропоновано розуміти науково-обґрунтовані та змістовно окреслені вектори (напрямки) розвитку державної політики у даній сфері суспільних відносин з метою адаптації її до вимог європейської та світової спільноти.

– обґрунтування доцільності у Концепції удосконалення фіскальної політики України в умовах євроінтеграції: по-перше, визначити та охарактеризувати проблеми, які існують у відповідній сфері; по-друге, окреслити шляхи їх вирішення через встановлення кінцевої мети та завдань, які необхідно вирішити на шляху її досягнення. При визначенні мети концепції повинні бути дотримані наступні вимоги: а) вона (мета) повинна бути досяжною, але при цьому «амбіційною»; та б) мета повинна бути реальною, тобто вимірюватись якимось конкретними цифрами, показниками, тощо;

– розуміння того, що з метою удосконалення фіскальної політики України в умовах євроінтеграції, зокрема в частині покращення система управління бюджетними витратами слід: а) посилити контроль за діяльністю розпорядників бюджетних коштів, зокрема в частині раціонального використання ними грошей; б) переглянути процедуру здійснення тендерів та державних закупівель; в) удосконалити систему планування видатків та відповідну методику; г) посилити діяльність антикорупційних органів у зазначеному напрямку;

дістали подальшого розвитку:

– обґрунтування, що: по-перше, надмірне податкове навантаження та відсутність диференціації при його застосуванні призводять до збідніння населення та соціального вибуху; по-друге, податкова політика повинна мати не лише фіскальну, але й регулюючу та стимулюючу функції, із тим щоб забезпечувати належний соціально-економічний розвиток держави; по-третє, надмірна складність та запутаність системи оподаткування призводить до процвітання корупції;

– розуміння того, що важливість визначення принципів фіскальної політики в умовах участі нашої держави в євроінтеграційних процесах обумовлена тим, що: по-перше, принципи

мають загальний та універсальний характер, тобто виражені у них вимоги застосовуються по відношенню до усіх ключових аспектів здійснення фінансової політики; по-друге, принципи мають імперативний характер, тобто її виконання є обов'язковою і незаперечною умовою належного здійснення зазначеної політики; по-третє, принципи, в силу своєї об'єктивної обумовленості, так би мовити, прив'язують фінансову політику до реалій суспільного життя та потреб і перспектив його розвитку; по-четверте, принципи визначають основні вимоги і пріоритети, з огляду на які розробляються та реалізуються заходи фінансової політики; по-п'яте, принципи характеризуються високим рівнем стабільності та розраховані на їх тривале застосування;

- розуміння того, що недоліки, прорахунки у фінансовій політиці призводять до низки негативних наслідків як то: а) тінізація економіки; б) корумпованість фінансних відносин; в) зростання податкового боргу та дефіцит бюджету тощо;

- окреслення основних проблем формування і розвитку фінансової політики у адміністративно-правовому контексті, у зв'язку з чим до них віднесено: а) складність, запутаність та мінливість податкового законодавства; б) нерівномірність податкового навантаження; в) недоліки адміністрування податків; г) відсутність дієвих механізмів врахування громадської думки у ході формування та реалізації фінансової політики;

- висновок, що вектори розвитку фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції доцільно поділити залежно від того, з яких складових складається фінансова політика, а саме: 1) удосконалення системи державних доходів, зокрема за рахунок покращення податкової сфери; 2) удосконалення системи державних витрат; та 3) третім, окремим напрямком, є забезпечення ефективної протидії корупції на всіх стадіях формування бюджету та використання бюджетних коштів;

- обґрунтування висновку, що у рамках удосконалення фінансової політики, важливим є зниження тарифів для населення України, що сприятиме: по-перше, більш лояльному відношенню людей до влади та збільшенню довіри до неї, а по-друге, зменшення тарифів дозволить населенню відкладати кошти, тим самим підвищуючи їх загальний рівень життя, та в результаті і економіку країни взагалі;

- розуміння, того, що протидія корупції у діяльності ДПС сприятиме тому, що: по-перше, працівники податкової служби України будуть чесно виконувати свої посадові обов'язки, що у подальшому сприятиме покращенню якості та ефективності роботи

ДПС взагалі; а по-друге, зниження рівня корупції або ж її повне подолання призведе до того, що всі кошти будуть потрапляти до державного бюджету України, що, у свою чергу, дозволить подолати бюджетний дефіцит, а також повною мірою виконати обов'язки за численними міжнародними кредитами.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- науковій діяльності – як основа для подальших досліджень проблем здійснення фіскальної політики в державі в умовах євроінтеграції;

- законотворчій діяльності – в ході уточнення та доповнення норм Податкового кодексу України, та інших нормативно-правових актів, а також під час розробки проектів відповідних нормативно-правових актів, що буде сприяти поліпшенню здійснення фіскальної політики в державі в умовах євроінтеграції;

- практичній діяльності – з метою підвищення ефективності діяльності Державної податкової служби України;

- освітньому процесі – під час підготовки підручників та навчальних посібників з дисциплін «Фінансове право» та «Податкове право»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Національній академії внутрішніх справ. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора (акт впровадження в освітній процес Національної академії внутрішніх справ від 05.09.2019 р.).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розробки проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення» (м. Одеса, Україна, 2017 р.); «Чинники розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Дніпро, 2017 р.); «Актуальні питання розвитку права та законодавства: наукові дискусії» (м. Львів, 2017 р.); «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи», (м. Київ, 2018 р.); «Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику», (м. Харків, 2018 р.); «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України», (м. Запоріжжя, 2019 р.); «Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні», (м. Запоріжжя, 2019 р.); «Сучасне правотворення: питання теорії та практики», (м. Дніпро, 2019 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в

одноосібній монографії, 23-ьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, тезах наукових повідомлень на 8-ми науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, які включають двадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 407 сторінок, з яких 346 сторінки основного тексту. Список використаних джерел складається з 560 найменувань і займає 56 сторінок, додатки викладено на 6 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується вибір теми дослідження, окреслюється її зв'язок з науковими програмами, планами та темами, розкриваються мета і задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, її наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження, публікації, структура та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади здійснення фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції» складається з п'яти підрозділів, які присвячено дослідженню історико-правових аспектів становлення та розвитку фіскальної політики в Україні; аналізу стану наукового опрацювання проблеми здійснення фіскальної політики України в умовах євроінтеграції; вивченню поняття та особливостей, мети, завдань та функцій фіскальної політики в Україні в умовах Євроінтеграції; форм та методів її здійснення.

У *підрозділі 1.1 «Історико-правовий аналіз становлення та розвитку фіскальної політики в Україні»* зазначається, що вирішення питань вдосконалення фіскальної політики в Україні вимагає змістовного та глибокого опрацювання історико-правових аспектів її становлення та розвитку. У зв'язку із цим проведено дослідження суспільно-політичних та правових засад виникнення і функціонування фіскальної політики у період Київської Русі. Висвітлено внесок у розвиток означеної політики таких видатних державних діячів як княгиня Ольга, князь Володимир. Розглянуто роль «Руської правди» як одного із перших правових документів, що офіційно врегулював питання оподаткування у Київській Русі. Розглянуто суспільно-політичні умови та правові засади становлення і розвитку фіскальної політики на українських землях за часів монголо-татарської навали, у

період їх перебування у складі Великого князівства Литовського, Речі Посполитої та Російської імперії.

Окрема увага приділена аналізу фінансової політики часів панування радянського режиму, за якого вона повністю втратила свою стимулюючу функцію та зводилася до адміністративного контролю за сплатою податків.

Досліджено політико-правові засади формування і реалізації фінансової політики в Україні після проголошення її незалежності. Наголошено, що за роки незалежності фінансова політика в нашій державі постійно реформувалася та зазнавала низки змін, однак жодне із ключових проблемних питань (як то: встановлення ефективної та відповідної рівню соціально-економічного розвитку держави і суспільства системи податків, яка б забезпечувала виконання ними не лише фінансової, але й стимулюючої функції; запровадження простого та дієвого механізму адміністрування податків; визначення оптимальної структури контролюючих органів; встановлення ефективних та дієвих механізмів взаємодії контролюючих органів із платниками податків в частині формування та реалізації державної фінансової політики) до сьогодні у повній мірі не вирішено.

У підрозділі 1.2 *«Стан дослідження проблеми здійснення фінансової політики України в умовах євроінтеграції»* зазначається, що за рівнем соціально-економічного розвитку Україна суттєво відстає від провідних європейських країн, що суттєво ускладнює процес її інтеграції до Європейського Союзу на правах його повноправного члена. Причин такого стану справ досить багато, зокрема не останню роль у цьому має низький рівень макроекономічних показників, який саме і пояснюється недосконалістю фінансової політики в нашій державі.

Розглянуто внесок у розробку теорії фінансової політики таких зарубіжних вчених як Ж. Боден, Ш. Монтеск'єс. Дж. Мілль. В. Петті та А. Смітт. Досліджено роль М. М. Сперанського у розвитку європейських ідей фінансової політики у Російській імперії. Встановлено, що у середньовіччі європейські дослідники ставили питання про природу, доцільність та справедливість існування податків, про їх використання як засобу стимулювання економічного розвитку та забезпечення виконання державою своїх соціальних зобов'язань перед населенням, про необхідність забезпечення балансу між надходженнями до бюджету та витратами із нього, про обов'язковість чіткого та всебічного урегулювання оподаткування правом.

Досліджено розвиток теорії фінансової політики на території України, який розпочався значно пізніше, лише у XIX столітті у період

її перебування у складі Російської імперії. Наголошено, що особлива роль у науковій розробці проблематики податково-бюджетної політики при цьому належала: М. І. Тургеневу, В. А. Лебедеву, І. Х. Озерову, І. І. Янжулу, І. Я. Горлову, С. Ю. Вітте та ін. Приділено увагу висвітленню розвитку теорії фіскальної політики у радянські часи, яка сповідувала інші ідеї, аніж ті, що панували у європейській податковій теорії, зокрема податки розглядалися як інструмент класової боротьби та захисту соціалістичної власності.

Проаналізовано науково-теоретичні напрацювання з питань фіскальної політики, що були зроблені за роки незалежності України. Встановлено, що до основних проблемних питань, які перебували у полі зору українських дослідників у 90-ті на початку 2000-х років були: податкові правовідносини (їх сутність, зміст, суб'єктний склад); система податкових органів та шляхи її оптимізації; правовий статус та законодавчі засади діяльності окремих органів державної влади, що здійснюють фіскальну політику; природа, сутність та правові засади функціонування окремих видів податків в Україні; правові засади статусу платників податків; особливості оподаткування окремих груп платників податків; податкові пільги; юридична відповідальність у податковій сфері; правові засади здійснення публічних видатків; та ін.. Висвітлено науковий внесок у розробку досліджуваної проблематики М. П. Кучерявенка, Т. Є. Кушнарської, М. О. Перепелиці, В. М. Слепця та І. Ю. Петраша, А. А. Нечая, С. О. Сергєєва та ін. Наголошено, що хоча протягом останніх років цими та іншими дослідниками зроблено цілу низку важливих та корисних висновків, зауважень і пропозицій щодо вдосконалення і розвитку фіскальної політики в Україні, втім було констатовано, що більшість останніх науково-теоретичних напрацювань з приводу означеної проблематики мають вигляд окремих наукових статей, записок, тез, глав, параграфів у навчальній літературі, де висвітлюються лише її (проблематики) окремі аспекти. Тобто наукове підґрунтя здійснення фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції наразі не має єдності, логічної послідовності та завершеності, що обумовлює необхідність та доцільність проведення комплексного науково-теоретичного опрацювання даної проблематики.

У підрозділі 1.3 «Поняття та особливості фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції» зазначається, що поняття фіскальної політики використовується у тексті низки офіційних нормативно-правових актів, втім його безпосереднього тлумачення у них немає. У зв'язку із цим досліджено сутнісний зміст понять «фіскальний», «політика» та «державна політика», задля чого проаналізовані існуючі наукові думки з цього приводу. Проаналізовано дослідницькі позиції

щодо розуміння понять «фіскальна політика». На підставі проведеного дослідження встановлено, що фіскальна політика – це курс діяльності органів публічної влади щодо управління відносинами і процесами за питань наповнення державного бюджету та здійснення видатків із нього. Визначені та охарактеризовані специфічні властивості фіскальної політики, що характеризують її сутність.

Запропоновано під поняттям «фіскальна політика в Україні в умовах євроінтеграції» у правовому сенсі розуміти сукупність правових, а також інших (організаційно-управлінських, фінансово-економічних, інформаційних тощо, заходів), здійснюваних компетентними суб'єктами публічної влади в межах правового поля, спрямованих на вирішення проблемних питань, спрямованих на врегулювання відносин і процесів щодо оподаткування, акумулювання коштів у відповідному фонді (фондах) та їх використання задля забезпечення помірної, стабільної та рівномірної соціально-економічного розвитку української держави на рівні країн ЄС і, як результат, її життєздатності та конкурентоздатності у межах даної європейської спільноти.

У підрозділі 1.4 «Мета, завдання та функції фіскальної політики України в умовах євроінтеграції» зазначається, що дослідження мети, завдань та функцій характеризують призначення та спрямування фіскальної політики України в умовах євроінтеграції. У зв'язку із цим з'ясовано сутнісний зміст означених понять. Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності та кола цілей, завдань та функцій означеного напрямку державної політики.

Встановлено, що більшість дослідників вбачає значення даної політики у підтримці макроекономічної стабільності. Це є цілком справедливим і для України. Наголошено, що метою сучасної фіскальної політик України має бути забезпечення досягнення і підтримки макроекономічної стабільності, якої в нашій державі на сьогодні, в тому числі на думку Світового Банку (СБ), немає. З'ясовано, що являє собою макроекономічна стабільність. Звідси зроблено висновок про те, що метою фіскальної політики, з точки зору права, є створення організаційно-правових умов, необхідних для ефективного досягнення відповідного рівня основних макроекономічних показників. Акцентовано увагу, що формулюючи та реалізуючи мету фіскальної політики, влада повинна чітко визначити на законодавчому рівні стратегію розвитку даної політики в Україні та концептуальні засади здійснення її реформування.

Проаналізовано чинне законодавство України на предмет закріплення у ньому завдань та функцій фіскальної політики. Викладено власне бачення кола та змісту завдань і функцій даної

політики в умовах євроінтеграції. Наголошено, що в сучасних умовах суспільного розвитку цільове призначення фінансової політики не обмежується виключно питаннями забезпечення наповнення державного бюджету. Доведено, що на перший план сьогодні виходять ті аспекти даної політики, котрі характеризують її як інструмент впливу на макроекономічні показники держави, вона (фінансова політика) покликана стимулювати економічний розвиток країни та забезпечувати благополуччя її населення.

У підрозділі 1.5 «*Форми та методи здійснення фінансової політики в Україні*» зазначається, що дослідження форм і методів фінансової політики дозволяє більш чітко та глибокого усвідомити її сутнісний зміст, а отже зрозуміти яким чином організовано дану політику та як відбувається її впровадження у практичне життя. З'ясовано сутність понять «форма» та «метод», задля чого досліджено відповідні наукові точки зору. Під поняттям «форми здійснення фінансової політики» запропоновано розуміти зовнішнє вираження, спосіб виявлення у об'єктивній дійсності дій компетентних суб'єктів публічної влади, що становлять зміст даної політики.

Розглянуто наукові думки щодо кола основних форм здійснення фінансової політики. До найбільш важливих форм державної фінансової політики у її правовому аспекті віднесено: а) нормотворчу діяльність; б) адміністрування; в) взаємодію; г) інформаційно-освітню діяльність. Охарактеризовано сутність та значення даних форм досліджуваної політики в умовах євроінтеграції.

Розглянуто зміст та значення адміністративно-правових методів у здійсненні фінансової політики в Україні. Зазначається, що якщо форми є способом зовнішнього вираження, існування даної політики у об'єктивній дійсності, то методи характеризують те, у який спосіб заходи даної політики реалізуються у суспільному житті, застосовуються по відношенню до відповідних суб'єктів. Вивчення проблемних аспектів форм і методів фінансової політики дозволило з'ясувати наявні прогалини, недоліки, прорахунки у структурі даної політики та способах її впровадження у практичне життя.

Розділ 2 «Адміністративно-правові засади реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції» складається із п'яти підрозділів, які присвячено дослідженню: поняття та елементів механізму адміністративно-правового регулювання здійснення фінансової політики в Україні; правових засад реалізації фінансової політики України в умовах євроінтеграції; принципів реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції; системи суб'єктів реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції; юридичних гарантій реалізації фінансової політики в

Україні в умовах євроінтеграції.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та елементи механізму адміністративно-правового регулювання здійснення фінансової політики в Україні»* зазначається, що забезпечення ефективної реалізації фінансової політики вимагає від держави створення ефективного механізму адміністративно-правового регулювання. Досліджено значення терміна механізм. Проаналізовано наукові підходи до тлумачення поняття «механізм правового регулювання». Узагальнено існуючі у доктринальних та навчальних джерелах точки зору щодо розуміння сутності та ключових ознак механізму адміністративно-правового регулювання. Запропоновано під поняттям «механізм адміністративно-правового регулювання фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції» розуміти сукупність визначених нормами адміністративного права засобів та інструментів, які використовують уповноважені органи державної влади з метою забезпечення ефективної управлінської діяльності, що спрямована на адаптацію бюджетної та податкової системи України до умов, які ставляться до нашої держави Європейською спільнотою. Виокремлено найбільш характерні ознаки даного механізму як то: існує та функціонує заради конкретної мети; направлений на вирішення загальних завдань суспільства та держави; характеризується динамізмом, адже вимагає активних управлінських дій з боку законодавця; формується під впливом Європейської спільноти; має специфічний об'єкт впливу.

Окреслені та охарактеризовані основні елементи механізму адміністративно-правового регулювання фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції. Зокрема до цих елементів віднесено такі: норми адміністративного права, адміністративні правовідносини, правозастосовні акти, правова культура, юридичні факти.

У підрозділі 2.2 *«Правові засади реалізації фінансової політики України в умовах євроінтеграції»* наголошено, що на сьогоднішній день Україна знаходиться на новому, вкрай важливому етапі свого розвитку, адже обравши курс на Європейську інтеграцію вона взяла на себе цілу низку зобов'язань, одним із яких є адаптація української економіки до європейських вимог та стандартів. Наголошено, що досягнення цього вимагає ведення від держави виваженої, послідовної та ефективної фінансової політики. Відзначено, що разом із наголошеним, реалізація будь-якої діяльності вимагає здійснення активної нормотворчості для створення правових засад здійснення фінансової політики України в умовах євроінтеграції.

З'ясовано наукові підходи до тлумачення поняття «засади» та «правові засади». Зазначається, що правові засади реалізації фінансової

політики України в умовах євроінтеграції складають принципи та сукупність нормативно-правових актів. Встановлено сутнісний зміст поняття «нормативно-правовий акт». З урахуванням юридичної сили нормативно-правових актів виокремлено ключові із них з питань фінансової політики, охарактеризовано їх зміст та значення.

Підкреслюється, що ключові засади формування фінансової політики в умовах євроінтеграції визначаються на рівні підзаконних нормативно-правових актів, адже саме у них окреслюються найбільш пріоритетні напрямки розвитку податкової, бюджетної та кредитно-грошової сфер життя держави. Як на недоліку, акцентовано увагу на тому, що на законодавчому рівні існує надзвичайна розпорошеність нормативно-правових актів, в яких прямо чи опосередковано визначаються правові засади формування та реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції. Зазначене породжує наявність правових колізій, а також сприяє виникненню дублювання повноважень органів державної влади у досліджуваній сфері.

У підрозділі 2.3 «Принципи реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції» наголошено на тому, що як і будь-який інший вид діяльності, фінансова політика повинна бути побудована на відповідних засадах, які в науковій літературі прийнято називати принципами. Проаналізовано наукові підходи до тлумачення понять «принцип», «принцип державного управління» та «принцип права». На підставі проведеного дослідження визначено поняття «принципи фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції» як закріплені у положеннях нормативно-правових та програмних документах відправні, основоположні вимоги щодо формування та реалізації фінансової політики в Україні, засновані на науковому пізнанні об'єктивно існуючих закономірностей її здійснення в нашій державі та країнах ЄС.

Охарактеризовано значення принципів фінансової політики в умовах участі нашої держави в євроінтеграційних процесах. Принципи реалізації фінансової політики в Україні згруповані наступним чином: 1) загальні, до яких віднесено: верховенство права, законність, гласність, пріоритет дотримання прав та свобод людини і громадянина, науковість, ефективність та результативність, відповідальність; 2) спеціальні, які поділені на такі, що властиві для державної політики взагалі (це принципи: системності, урахування та узгодження різних інтересів, гнучкості, плановості, взаємодії) та такі, що є характерними саме для фінансової політики в умовах євроінтеграції, серед яких названо принципи: стабільності, децентралізації, нейтральності оподаткування, альтернативності. Розкрито зміст та значення кожного із вказаних принципів як засадничого аспекту розвитку фінансової

політики України в умовах її євроінтеграції.

У підрозділі 2. «Система суб'єктів реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції» підкреслюється, що якість реалізації завдань та досягнення мети здійснення фіскальної політики в умовах євроінтеграції, прямим та значним чином обумовлена ефективністю та результативністю роботи суб'єктів, що уповноважені здійснювати дану політику. На підставі аналізу наукових підходів до розуміння понять «суб'єкт», «суб'єкт права» та «суб'єкт державного управління», під суб'єктами реалізації фіскальної політики запропоновано розуміти органи державної влади України, які наділені всією необхідною сукупністю повноважень, пов'язаних із: по-перше, формуванням фіскальної політики України; по-друге з реалізацією заходів фіскальної політики, які визначаються відповідно до мети останньої.

До системи зазначених суб'єктів віднесено Парламент, Президента України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Рахункову палату України, Державну аудиторську службу України, Державну митну службу України. Охарактеризовано місце даних суб'єктів у питанні здійснення державної фіскальної політики в умовах євроінтеграції. Зауважується, що на сьогодні система суб'єктів здійснення фіскальної політики в Україні представлена досить великою кількістю уповноважених органів державної влади, кожен із яких наділений власним, специфічним колом владних повноважень у досліджуваній сфері. Доведено, що жоден із вказаних органів державної влади не наділений таким специфічним видом повноважень, як «контроль за дотриманням Європейського вектору розвитку фіскальної політики в Україні». А відтак вбачається за доцільне створити у структурі Міністерства фінансів України окремий підрозділ, який і буде наділено вказаним вище видом повноважень.

У підрозділі 2.5 «Юридичні гарантії реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції» досліджено наукові підходи до розуміння сутнісного змісту категорії «гарантії» та ролі гарантії як елементу правового регулювання. На підставі проведеного дослідження запропоновано під гарантіями здійснення фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції розуміти сукупність законодавчо визначених інструментів та засобів, які використовує держава задля забезпечення ефективної реалізації фіскальної політики в Умовах європейської інтеграції. До кола гарантії здійснення фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції, запропоновано віднести: 1) гарантії пов'язані із створенням системи законодавства, норми якого спрямовані на регулювання та упорядкування

правовідносин у цій сфері; 2) організаційні гарантії, які пов'язані із забезпеченням ефективної роботи суб'єктів, що уповноважені реалізовувати фінансову політику (включає фінансове, матеріально-технічне та кадрове забезпечення); 3) соціальні гарантії; 4) гарантії пов'язані із забезпеченням здійснення ефективного контролю за відповідним напрямком діяльності держави та її органів. На підставі аналізу чинного законодавства та існуючих науково-теоретичних напрацювань з приводу досліджуваного проблемного питання, охарактеризовано зміст та значення кожної із вказаних гарантій здійснення фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції.

Розділ 3 «Напрямки розвитку діяльності суб'єктів реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції» складається з чотирьох підрозділів, які присвячено: аналізу ролі і значення діяльності органів державної влади та місцевих органів влади в реалізації фінансової політики в Україні; вивченню впливу міжнародних організацій на реалізацію фінансової політики в Україні; дослідженню ролі і значення діяльності громадських суб'єктів у сфері реалізації фінансової політики в Україні.

У підрозділі 3.1 *«Роль і значення діяльності органів державної влади в реалізації фінансової політики в Україні»* наголошено, що від того, наскільки повно й якісно буде реалізовано фінансову політику держави, залежить функціонування майже всіх суспільних інституцій. Акцентовано увагу, що завдання із здійснення такої діяльності покладено на низку суб'єктів реалізації фінансової політики в Україні, провідне місце серед яких посідають органи державної влади.

Зазначається, що розкриваючи роль і призначення окремо взятого органу державної влади у тій або іншій сфері, слід враховувати особливості закріплення його правового статусу в положеннях чинного національного законодавства, а також наявність у нього державно-владних повноважень, спрямованих на реалізацію фінансової політики держави, що характеризує його як суб'єкта даних правовідносин. На підставі аналізу положень чинного законодавства, висвітлено правове становище та роль у питанні реалізації фінансової політики в Україні таких органів держави як: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Національний банк, Антимонопольний комітет України, Пенсійний фонд України, Державна казначейська служба України, Державна регуляторна служба України, Державна аудиторська служба України.

Охарактеризовано повноваження, напрямки та засоби реалізації досліджуваної політики вказаними органами держави. Зазначається, що вказані органи державної влади реалізують фінансову політику на загальнодержавному рівні шляхом здійснення своїх повноважень у

наступних напрямках: визначають правові засади реалізації фінансової політики; встановлюють напрямки, відповідно до яких така політика знаходить свою реалізацію й розвиток; утворюють й визначають правовий статус інших суб'єктів такої політики; здійснюють інформаційно-аналітичне та кадрове забезпечення діяльності з реалізації фінансової політики; взаємодіють з іншими суб'єктами реалізації фінансової політики та міжнародними організаціями; запобігають і протидіють правопорушенням у сфері реалізації фінансової політики.

У підрозділі 3.2 *«Роль і значення діяльності місцевих органів державної влади в реалізації фінансової політики в Україні»* підкреслено, що важливе місце в реалізації фінансової політики в Україні відіграють місцеві органи влади, які діють у межах окремо взятої адміністративно-територіальної одиниці нашої держави. З огляду на те, що останнім часом значної активності набувають процеси, пов'язані з децентралізацією влади, особливого значення набувають питання із визначення ролі місцевих органів влади в реалізації фінансової політики в Україні. Адже саме від того, наскільки вдало буде реалізовано фінансову політику в окремих регіонах, у значній мірі залежить й ефективність її реалізації в межах всієї країни.

Досліджено зміст поняття «місцеві органи влади», задля чого проаналізовано відповідні доктринальні, навчальні і законодавчі джерела та наведено його авторське визначення. Розглянуто правовий статус та роль кожного із цих суб'єктів у межах окремого регіону.

Серед місцевих органів державної влади запропоновано виокремлювати органи загальної та спеціальної компетенції. З'ясовано, що в якості місцевих органів спеціальної компетенції виступають територіальні утворення (органи) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Наголошено, що роль і призначення таких органів у реалізації фінансової політики в Україні буде співпадати із роллю та призначенням тих державних органів влади, відповідно до рішення яких вони були створені й завдання яких вони виконують у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці держави.

Акцентовано увагу, що особливу роль у реалізації фінансової політики відіграють органи місцевого самоврядування, що обумовлено тим, що вони наділені повноваженнями зі встановлення місцевих податків і зборів. Окрім цього, дані місцеві органи влади забезпечують виконання ще ряду завдань, пов'язаних із мобілізацією місцевих бюджетів, а також інших фондів грошових коштів. Більш того, органи місцевого самоврядування, реалізуючи фінансову політику, формують інших суб'єктів даних правовідносин, а також здійснюють низку

контрольних повноважень.

У підрозділі 3.3 «Вплив міжнародних організацій на реалізацію фіскальної політики в Україні» з'ясовано зміст поняття «міжнародна організація», задля чого проаналізовані відповідні доктринальні підходи та нормативно-правові джерела.

Звернено увагу на те, що визначаючи сутність й особливості впливу міжнародних організацій на реалізацію фіскальної політики в Україні слід враховувати кілька аспектів: такі організації засновані декількома сторонами міжнародної правової спільноти; вони наділені міжнародною правосуб'єктністю, тобто правами й обов'язками, реалізуючи які здійснюють вплив на фіскальну політику в Україні; діють на основі установчого правового акта (статуту); знаходяться в стані постійного розвитку, обумовленого змістом та особливостями тих суспільних відносин, задля забезпечення функціонування яких вони були створені, а, отже, здійснюють динамічний вплив на реалізацію фіскальної політики в Україні.

Розкрито вплив на українську фіскальну політику співпраці із такими міжнародними організаціями як: Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), яка надає активну допомогу Україні як країні, яка знаходиться в стадії свого розвитку, що знаходить свій вираз, зокрема в: сприянні спрощенню та уніфікації законодавства, що визначає правові засади реалізації фіскальної політики в Україні; удосконаленні системи оподаткування; надані допомоги в запобіганні та протидії фінансовим і корупційним правопорушенням; налагодженні інформаційного обміну в податковій сфері на міжнародній арені тощо; Рада Європи, діяльність якої забезпечує утвердження в нашій країні світових демократичних стандартів, а також визнання й реалізацію принципу верховенства права в основних галузях суспільних відносин, в тому числі у фінансовій галузі. Такий вплив слід розцінювати також і в аспекті встановлення міжнародних механізмів захисту прав і свобод суб'єктів правовідносин у сфері реалізації фіскальної політики; Рада Митного Співробітництва (РМС), яка здійснює значний вплив на реалізацію фіскальної політики держав у частині, що стосуються митних процедур за такими напрямками: сприяння уніфікації та спрощення митних процедур; сприяння в примиренні сторін в частині застосування митних процедур; інформаційне забезпечення митних процедур; запобігання та протидія митним правопорушенням; тощо; Світова організація торгівлі (СОТ), діяльність якої сприяє включенню нашої держави у міжнародний ринок як виробника відповідної продукції.

У підрозділі 3.4 «Роль і значення діяльності громадських

суб'єктів у сфері реалізації фінансової політики в Україні» на підставі аналізу законодавчих положень та відповідних наукових думок, з'ясовано сутнісний зміст поняття «громадський суб'єкт». Встановлено, що під поняттям «громадський суб'єкт в сфері реалізації фінансової політики в Україні» слід розуміти окремих громадян України та їх об'єднання, які відповідно до нормативно-правових приписів наділяються комплексом прав та обов'язків, спрямованих на здійснення діяльності, яка має вплив на сферу реалізації фінансової політики в Україні.

Досліджено напрямки та форми участі громадських суб'єктів у реалізації фінансової політики в Україні. Зокрема проаналізовано організаційно-правові засади: здійснення ними громадського контролю; взаємодії з представниками громадськості й органами державної влади з метою вироблення дієвих заходів із підвищення ефективності реалізації фінансової політики, а також вирішення ряду проблемних питань, що існують у цій сфері суспільних відносин; здійснення інформаційного забезпечення сфери реалізації фінансової політики, зокрема підвищення обізнаності громадян у цій сфері та здійснення обміну інформацією з іншими суб'єктами даних правовідносин, у тому числі міжнародними; представлення інтересів суб'єктів фінансових правовідносин в органах державної влади та місцевого самоврядування; здійснення захисту прав, свобод та інтересів вказаних суб'єктів з питань реалізації фінансової політики; здійснення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації даного виду політики. Досліджено роль і значення інституту громадської ради як засобу громадського впливу на фінансову політику.

Розділ 4 «Шляхи удосконалення організаційно-правового забезпечення здійснення фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції» складається із чотирьох підрозділів, які присвячено аналізу проблем формування та реалізації фінансової політики України в умовах євроінтеграційного курсу України; визначенню напрямків вдосконалення діяльності державних органів у сфері реалізації фінансової політики в Україні; вивченню досвіду країн ЄС у сфері формування фінансової політики та визначенню можливості його використання в Україні; дослідженню концептуальних засад удосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграції.

У підрозділі 4.1 «Проблеми формування та реалізації фінансової політики в умовах євроінтеграційного курсу України» наголошено, сучасна українська фінансова політика має певні проблеми, розв'язання яких є важливим кроком на шляху забезпечення успішної інтеграції нашої держави у Європейський Союз. Відмічено, що

проблемні питання даного виду державної політики протягом останніх років набули особливої актуальності через відповідні внутрішньо- та зовнішньо-політичні, соціально-економічні та інші процеси і перетворення, що відбуваються в нашій державі. Проаналізовано дослідницькі думки щодо проблем у фінансній політиці України, в тому числі у розрізі зовнішньо-політичного курсу нашої держави. Зазначається, що численні прогалини, недоліки, прорахунки у фінансній політиці призводять до низки негативних наслідків як то: тінізація економіки; корумпованість фінансних відносин; зростання податкового боргу та дефіцит бюджету, та інші.

Викладене власне бачення щодо кола та сутнісного змісту ключових проблем формування і розвитку фінансної політики. До означених проблем віднесено: 1) складність, запутаність та мінливість податкового законодавства. Така ситуація обумовлена наступними факторами: по-перше, влада невірно визначає економічну ситуацію в країні; по-друге, не має чіткого бачення, стратегії розвитку фінансної системи та відповідних їй відносин залежно від стану економічної ситуації в державі; наявність значного проміжку часу між виникненням обставин, що вимагають законодавчого впорядкування, та їх безпосереднім врегулюванням Законом; 2) нерівномірність податкового навантаження; 3) недоліки адміністрування податків, яке є одним із ключових аспектів реалізації фінансної політики; 4) відсутність дієвих механізмів врахування громадської думки у ході формування та реалізації фінансної політики.

Запропоновано можливі кроки щодо вирішення наявних проблем у фінансній політиці України в умовах євроінтеграції з метою забезпечення економічної привабливості нашої держави для іноземних інвесторів і для підтримки розвитку та конкурентоздатності вітчизняного бізнесу.

У підрозділі 4.2 «Напрямки вдосконалення діяльності державних органів у сфері реалізації фінансної політики в Україні» акцентовано увагу на наявності в Україні значної кількості проблемних питань, пов'язаних з діяльністю державних органів в напрямку реалізації фінансної політики в Україні. До таких проблем зокрема належать колізії і прогалини у законодавчих актах, що регулюють правовий статус окремих центральних органів виконавчої влади.

Звернено увагу на недоцільності використання в назві такого центрального органу виконавчої влади як Державна аудиторська служба такої категорії як «аудит». Адже «фінансовий контроль» та «аудит» не є тотожними. При цьому на те, що категорія «фінансовий контроль» є більш широкою за своєю суттю, аніж «аудит», зокрема включає до свого змісту останню, свідчить й аналіз самого Положення

«Про Державну аудиторську службу України», відповідно до приписів якого Державна аудиторська служба реалізує фінансовий контроль в тому числі і через здійснення: державного фінансового аудиту. Однак це лише одна із форм проведення означеного контролю, поряд із ревізією, моніторингом та ін.. Наголошено на необхідності перегляду нормативної регламентації правового статусу Державної аудиторської служби України.

Зауважується на тому, що правові засади діяльності Державної податкової служби України та Державної митної служби України повинні бути закріплені не на підзаконному нормативно-правовому рівні, як це зроблено зараз, а на рівні окремих законів України, як це здійснено по відношенню до цілого ряду центральних органів виконавчої влади. Звернено увагу на проблемні питання реформування правоохоронного сектору Державної податкової служби України.

У підрозділі 4.3 *«Досвід країн ЄС у сфері формування фіскальної політики та можливості його використання в Україні»* відмічається, що застарілість системи управління державою, яка використовувалась в СРСР та в подальшому викликала деформацію значної кількості політичних, економічних, соціальних та інших процесів в Україні, які в стані нормального функціонування повинні були б стати основою демократії на території нашої вітчизни. Втім, найбільш негативні наслідки було пов'язано із фінансовим сектором, адже існуюча система бюджетно-фіскальних відносин не відповідала сучасним ринковим тенденціям економіки. Така ситуація обумовлює цілі сучасних реформ во всіх сферах суспільного життя України, зокрема фіскальній, від якої прямо залежить добробут держави та фінансовий базис її роботи. Наголошено, що в умовах відсутності в Україні необхідного досвіду щодо реформування фінансової політики, важливим та необхідним кроком є вивчення зарубіжного, преш за все враховуючи курс на євроінтеграцію, європейського досвіду стосовно формування фіскальної політики.

Досліджено правові засади фіскальної політики ЄС, які визначено відповідними установчими договорами — Договором про Європейський Союз та Договором про функціонування Європейського Союзу. Зауважується, що, незважаючи на централізовану урегульованість фінансового сектору Європейського Союзу та наявності в цій сфері єдиних для всіх держав-членів правил та вимог, фіскальна політика кожної країни ЄС характеризується окремими особливостями. Розглянуто досвід формування досліджуваної політики у Великій Британії, Ірландії, Франції, Німеччині, Болгарії, Польщі та ін.. Виокремлено особливості здійснення фіскальної політики у цих країнах, які є важливими для врахування під час

реформування даної галузі державної політики в Україні. Наголошено, що запропоновані до впровадження у рамках національних реалій заходи дадуть змогу сформувати ефективну, орієнтовану на міжнародні та національні інтереси фінансову політику, яка б остаточно вивела нашу державу із постсоціалістичного стану та забезпечила її фінансовий добробут.

У підрозділі 4.4 «Концептуальні засади удосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграції» з'ясовано сутність поняття «концепція», на підставі чого зроблено висновок про те, що під концептуальними засадами удосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграції слід розуміти науково-обґрунтовані та змістовно окреслені вектори (напрямки) розвитку державної політики у даній сфері суспільних відносин з метою адаптації її до вимог європейської та світової спільноти. Підкреслюється, що розроблення відповідної концепції дозволяє: по-перше, визначити та охарактеризувати проблеми, які існують у відповідній сфері; по-друге, окреслити шляхи їх вирішення через встановлення кінцевої мети та завдань, які необхідно вирішити на шляху її досягнення. Наголошено, що при визначенні мети концепції повинні бути дотримані наступні вимоги: а) вона (мета) повинна бути досяжною, але при цьому «амбіційною»; та б) мета повинна бути реальною, тобто вимірюватись якимось конкретними цифрами, показниками, тощо.

З метою якісного поліпшення фінансової політики України в умовах євроінтеграції обґрунтована доцільність вирішення проблем: зниження податкового навантаження на юридичних та фізичних осіб; удосконалення системи бюджетного відшкодування ПДВ; безсистемність та невиправданість надання податкових пільг та звільнень, що в свою чергу призводить до фактичного зниження кількості платників податків, а як результат до зменшення сум бюджетних надходжень; зменшення розміру комунальних тарифів в Україні; удосконалення системи управління та контролю за бюджетними видатками; впровадження дієвого механізму оцінювання ефективності діяльності держави та її органів в контексті витрат грошових коштів; протидія корупції. Охарактеризовано зміст та значення змін за кожним із вказаних напрямків.

Наголошено, що метою «Концепції удосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграції» має бути не просто досягнення тих показників, яких вимагає європейська та світова спільнота, а й якісне покращення рівня життя населення.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення

наукової проблеми — на підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу чинних нормативно-правових актів, аналізу проектів відповідних нормативно-правових актів, а також з урахуванням існуючих наукових розробок вчених різної галузевою належності, після підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої, визначити сутність і окреслили особливості організаційно-правових засад здійснення фіскальної політики в державі в умовах євроінтеграції та опрацювати відповідні пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до чинного законодавства та розроблення концептуальних засад вирішення проблем здійснення фіскальної політики в Україні. В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

1. На підставі історико-правового аналізу становлення та розвитку фіскальної політики в Україні встановлено, що з моменту проголошення незалежності України фіскальна політика постійно реформувалася, однак жодне з ключових проблемних питань (встановлення ефективної та відповідної рівню соціально-економічного розвитку держави і суспільства системи податків, яка б забезпечувала виконання ними не лише фіскальної, а й стимулюючої функції; запровадження простого та дієвого механізму адміністрування податків; визначення оптимальної структури контролюючих органів; встановлення ефективних і дієвих механізмів взаємодії контролюючих органів з платниками податків у частині формування та реалізації державної фіскальної політики) донині не вирішено. Така ситуація, з огляду на курс нашої держави на європейську інтеграцію, зумовлює потребу в подальшому вдосконаленні української фіскальної політики з урахуванням відповідних вимог і стандартів ЄС у цій сфері. Останніми роками влада особливу увагу приділяє питанню встановлення партнерських відносин між контролюючим органом і представниками бізнес-спільноти з метою забезпечення балансу приватних та публічних інтересів у межах формування та здійснення фіскальної політики в нашій державі. У зв'язку з цим, контролюючі органи різних рівнів активно залучають громадськість до співпраці через відповідні інститути (громадські ради, громадські експертизи, обговорення тощо). Однак дієвість вказаних інститутів на сьогодні є недостатньо ефективною, на чому неодноразово наголошували як представники наукових кіл, так і громадські діячі.

2. Вивчення змісту наукових праць вищезазначених та інших

дослідників засвідчує, що з моменту проголошення незалежності України і до підписання нашою державою Угоди про асоціацію з ЄС правники приділяли недостатньо уваги питанням реформування та здійснення фіскальної політики в контексті євроінтеграційного курсу. Зазвичай усе зводилося до наголошення на необхідності вивчення провідного зарубіжного досвіду щодо організації та функціонування податкової системи. Попри те, що загалом проблематику податково-бюджетної політики в нашій державі опрацьовано досить ґрунтовно, після підписання 2014 року зазначеної Угоди ситуація в науковій сфері суттєво змінилася: правники, економісти, управлінці почали активно розглядати проблеми та шляхи реформування фіскальної політики нашої держави у межах євроінтеграційних процесів. Зокрема, аналізу підлягають питання щодо побудови (організації) податкових систем у країнах Європи, кола та змісту принципів здійснення фіскальної політики в них, а також цілей і напрямів реалізації, законодавчих та організаційно-управлінських засад цієї політики тощо. Попри те, що протягом останніх п'яти років зазначені та низка інших дослідників сформулювали чимало важливих і корисних висновків, зауважень і пропозицій щодо вдосконалення та розвитку фіскальної політики в Україні, більшість останніх науково-теоретичних напрацювань з приводу означеної проблематики мають вигляд окремих наукових статей, тез, розділів, параграфів у навчальній літературі, де висвітлено лише окремі її аспекти. Тобто наукове підґрунтя здійснення фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції наразі не має єдності, логічної послідовності й завершеності, що зумовлює потребу в комплексному науково-теоретичному опрацюванні окресленої тематики.

3. Узагальнено та схарактеризовано такі особливості фіскальної політики в умовах євроінтеграції: а) ця політика не має перешкоджати функціонуванню та розвитку ринкових важелів управління економікою. Водночас держава активно спостерігає за тим, щоб зміни економічних циклів, а отже, ділової активності, якомога м'якше позначалися на рівні життя населення та стані соціально-економічного розвитку держави; б) фіскальна політика повинна ґрунтуватися на відповідних принципах. Принципи є надзвичайно важливим елементом правової дійсності. В основі кожного правового явища, процесу знаходиться певний набір принципів, і фіскальна політика в цьому не становить винятку.

4. Визначено, що метою фіскальної політики з позиції права є створення організаційно-правових умов, необхідних для ефективного досягнення відповідного рівня основних макроекономічних

показників. Формулюючи та реалізуючи мету фіскальної політики, влада має чітко визначити на законодавчому рівні стратегію розвитку вказаної політики в Україні, концептуальні засади її реформування. Причому одним з ключових аспектів, на якому має ґрунтуватися цей процес, є соціалізація фіскальної політики, тенденції до здійснення якої притаманні сучасним високорозвиненим країнам, зокрема західноєвропейським.

Основними завданнями фіскальної політики в умовах євроінтеграції запропоновано вважати такі: а) нормативно-правові, тобто такі, що стосуються: по-перше, приведення чинного фіскального законодавства у відповідність до вимог і стандартів ЄС; по-друге, забезпечення актуальності чинного законодавства, тобто його відповідності реаліям сьогодення і наміченим перспективам подальшого розвитку національної економіки; по-третє, забезпечення ефективності та дієвості юридичних правил і процедур реалізації фіскальної політики; б) організаційно-інституційні, що пов'язані із забезпеченням належного функціонування системи органів влади, які реалізують заходи фіскальної політики. Це завдання передбачає оптимізацію: по-перше, структури системи зазначених органів загалом; по-друге, внутрішньоорганізаційної структури цих органів; в) програмні, які передбачають вироблення та забезпечення реалізації заходів щодо поступового розвитку фіскальної політики, з урахуванням внутрішньо- й зовнішньодержавних умов та обставин.

Виокремлено такі основні функції сучасної фіскальної політики: а) забезпечення перерозподілу національного доходу; б) вплив на стан господарської (ринкової) кон'юнктури; в) соціалізація економіки; г) стимулювання економічного зростання; д) підтримка високого рівня зайнятості населення тощо.

5. До основних форм здійснення фіскальної політики запропоновано віднести такі: а) нормотворча діяльність (значення нормотворчості як форми здійснення фіскальної політики полягає в тому, що саме через застосування першої встановлюються юридичні матеріальні та процедурні правила формування і реалізації зазначеної політики, закріплюються ключові принципи, пріоритети й гарантії її проведення); б) адміністрування (значення адміністрування як форми здійснення фіскальної політики зумовлено тим, що саме в межах цієї форми відбувається реалізація, практичне втілення тих принципів, правил, заходів, що закріплені у відповідному законодавстві; одним з основних і найважливіших елементів адміністрування є контроль); в) взаємодія (значення взаємодії як форми реалізації фіскальної політики полягає в тому, що вона: по-перше, забезпечує необхідний рівень

якості комунікації між суб'єктами здійснення фіскальної політики й тими, щодо яких заходи цієї політики здійснюються, що надзвичайно важливо в умовах розвитку в державі концепції партнерських відносин контролюючих органів і платників податків; по-друге, є важливою умовою забезпечення належної якості й ефективності громадського контролю у фіскальній сфері; по-третє, дозволяє залучати значні ресурси для реалізації найбільш складних і принципових заходів); г) інформаційно-освітня діяльність, що дає змогу забезпечити: по-перше, необхідний рівень поінформованості громадськості про ключові засади та зміст фіскальної політики в державі, її стан і перспективи подальшого розвитку; по-друге, підвищення рівня правової грамотності населення в частині обізнаності громадян про їхні права й обов'язки у фіскальній сфері; по-третє, належний рівень правової свідомості та правової культури платників податків, що є важливою умовою забезпечення добровільного виконання ними своїх обов'язків у фіскальних відносинах, учасниками яких вони є.

До методів проведення державної фіскальної політики зараховано: а) метод переконання (зміст цього методу становлять такі способи впливу, як роз'яснення, виховання, інформування, пропаганда, що орієнтовані на: спонукання суб'єктів до правомірної поведінки у сфері фіскальних відносин; формування в їхній свідомості позитивних настанов, переконань стосовно доцільності та правильності саме такої форми поведінки); б) метод примусу (його використовують тоді, коли переконання не сприяло бажаним результатам і суб'єкти, відносно яких реалізується фіскальна політика, не бажають добровільно належним чином виконувати покладені на них законом обов'язки; примус слугує важливим засобом відновлення порушеного правопорядку, усунення умов і факторів, що зумовили чи можуть зумовити таке порушення).

6. Поняття «механізм адміністративно-правового регулювання фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції» potrаковано як сукупність визначених нормами адміністративного права засобів та інструментів, які використовують уповноважені органи державної влади з метою забезпечення ефективної управлінської діяльності, що спрямована на адаптацію бюджетної та податкової системи України до умов, які ставляться до нашої держави європейською спільнотою. До найбільш важливих елементів механізму адміністративно-правового регулювання здійснення фіскальної політики в Україні віднесено: а) норми адміністративного права; б) адміністративні правовідносини; в) правозастосовні акти; г) юридичні факти.

7. Наголошено, що на сьогодні в нашій державі існує чимало

інших нормативно-правових актів, які, наприклад, прямо чи опосередковано регулюють діяльність уповноважених суб'єктів у цій сфері або визначають окремі напрями фіскальної політики. Водночас якщо на рівні законів визначено більш загальні засади, то їхній зміст, особливо в контексті євроінтеграційних процесів, якісніше деталізується на рівні підзаконних нормативно-правових актів. Констатовано, що ключові засади формування фіскальної політики в умовах євроінтеграції визначені на рівні підзаконних нормативно-правових актів, адже саме в них окреслено найбільш пріоритетні напрями розвитку податкової, бюджетної та кредитно-грошової сфер життя держави. Водночас недоліком є надзвичайна розпорошеність нормативно-правових актів, у яких прямо чи опосередковано визначено правові засади формування та реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції. Це спричиняє наявність правових колізій, зумовлює дублювання повноважень органів державної влади в досліджуваній сфері. Правові засади реалізації фіскальної політики України в умовах євроінтеграції складно оцінити однозначно. З одного боку, можна спостерігати активну нормотворчу діяльність у цій сфері, що свідчить про прагнення законодавця адаптувати фіскальну політику до європейських вимог і стандартів, а з іншого – законодавці намагаються охопити «все й одразу», що призводить до надмірного нормативного перевантаження та непослідовності дій у цій сфері.

8. Поняття принципів фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції визначено як закріплені (прямо чи опосередковано) у положеннях нормативно-правових актів відправні, основоположні вимоги щодо формування та реалізації фіскальної політики, засновані на науковому пізнанні об'єктивно існуючих закономірностей її здійснення в нашій державі та країнах ЄС. Принципи фіскальної політики запропоновано поділити на дві групи: 1) загальноправові (верховенства права, законності, гласності, пріоритету дотримання прав і свобод людини та громадянина, науковості, системності, відповідальності); 2) спеціальні, які складаються із: а) принципів, які властиві для державної політики загалом (системності, урахування та узгодження різних інтересів, гнучкості, плановості, взаємодії); б) принципів, притаманних саме фіскальній політиці в умовах євроінтеграції (стабільності, децентралізації, нейтральності оподаткування, альтернативності).

9. Встановлено, що система суб'єктів реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції становить сукупність органів державної влади, які постійно взаємодіють між собою та

спільна діяльність яких спрямована на досягнення кінцевої мети державної політики в цій сфері. Нині у фаховій літературі не сформовано єдиного бачення з приводу того, які саме державні органи належать до системи суб'єктів реалізації фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції. Тому на основі аналізу наукових поглядів учених і норм чинного законодавства констатовано, що вказані органи найбільш доцільно поділити на такі групи: 1) суб'єкти, що уповноважені створювати законодавчу базу для формування та реалізації фінансової політики; 2) суб'єкти, що безпосередньо беруть участь у формуванні, реалізації, та здійсненні контролю за реалізацією фінансової політики України.

10. До гарантій здійснення фінансової політики в Україні в умовах євроінтеграції запропоновано віднести: 1) гарантії, пов'язані зі створенням системи законодавства, норми якого спрямовані на регулювання та впорядкування правовідносин у цій сфері; 2) організаційні гарантії, які пов'язані із забезпеченням ефективної роботи суб'єктів, що уповноважені реалізовувати фінансову політику (включає фінансове, матеріально-технічне та кадрове забезпечення); 3) соціальні гарантії; 4) забезпечення здійснення ефективного контролю.

11. Обґрунтовано висновок, що на сьогодні можна констатувати наявність значної кількості органів державної влади, які на підставі приписів чинного національного законодавства уповноважені реалізовувати фінансову політику в Україні. До цієї групи суб'єктів реалізації фінансової політики слід віднести такі органи державної влади: 1) вищі органи державної влади: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України; 2) міністерства України: Міністерство економічного розвитку, Міністерство фінансів; 3) інші центральні органи виконавчої влади: ДПС, Держмитслужба, Державна казначейська служба України, Державна регуляторна служба України, Державна аудиторська служба України; 4) органи державної влади зі спеціальним статусом: Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Пенсійний фонд України. Вказані органи державної влади реалізують фінансову політику на загальнодержавному рівні шляхом здійснення своїх повноважень у таких напрямках: визначення правових засад реалізації фінансової політики, встановлення напрямів її реалізації та розвитку; утворення інших суб'єктів цієї політики й визначення їхнього правового статусу; здійснення інформаційно-аналітичного й кадрового забезпечення діяльності з реалізації фінансової політики; взаємодія з іншими суб'єктами реалізації фінансової політики та міжнародними організаціями; запобігання та протидія правопорушенням у цій сфері.

12. Встановлено, що місцеві державні адміністрації як суб'єкти реалізації фінансової політики здійснюють контрольні повноваження стосовно дотримання відповідними особами фінансової дисципліни в межах окремо взятої адміністративно-територіальної одиниці держави. Крім того, місцеві державні адміністрації, реалізуючи фінансову політику, провадять діяльність, спрямовану на інформаційно-аналітичне забезпечення бюджетного процесу. Особливістю правового статусу місцевих державних адміністрацій як суб'єктів реалізації фінансової політики є їх подвійне підпорядкування. З одного боку, вони підпорядковані вищим органам виконавчої влади, а з іншого – органам місцевого самоврядування, зокрема в частині реалізації ними делегованих повноважень. Причому зауважено, що місцеві державні адміністрації взаємодіють з органами місцевого самоврядування зі значної кількості питань, пов'язаних з реалізацією фінансової політики в Україні.

Доведено, що місцеві органи державної влади, на яких чинним національним законодавством покладено обов'язок реалізації фінансової політики в Україні, представлені двома групами – органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Серед місцевих органів державної влади доцільно виокремити органи загальної та спеціальної компетенції. З-поміж останніх вирізняються територіальні утворення (органи) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Роль і призначення таких органів у реалізації фінансової політики в Україні відповідає ролі та призначенню тих державних органів влади, на підставі рішень яких їх було створено та завдання яких вони виконують у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці держави. Водночас як місцеві органи загальної компетенції фінансову політику в Україні реалізують місцеві державні адміністрації. Роль і призначення цих місцевих органів державної влади в реалізації фінансової політики в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці країни зумовлена тим, що вони: провадять контрольну діяльність, зокрема в напрямі дотримання іншими суб'єктами фінансової дисципліни; здійснюють інформаційно-аналітичне забезпечення бюджетного процесу; взаємодіють з іншими місцевими суб'єктами з питань реалізації фінансової політики в Україні. Особливу роль у реалізації фінансової політики відіграють органи місцевого самоврядування, адже вони наділені повноваженнями зі встановлення місцевих податків і зборів. Крім того, вказані місцеві органи влади забезпечують виконання низки завдань, пов'язаних з мобілізацією місцевих бюджетів, а також інших фондів грошових коштів. Реалізуючи фінансову політику, органи

місцевого самоврядування формують інші суб'єкти цих правовідносин, а також здійснюють низку контрольних повноважень.

13. Встановлено, що на сьогодні можна констатувати наявність значної кількості міжнародних організацій, унаслідок діяльності яких Україна відчуває суттєвий вплив на сферу реалізації фінансової політики. Загалом такий вплив слід визнати позитивним, адже він дозволяє нашій країні розвивати вітчизняний інститут фінансової політики й забезпечує присутність нашої держави на міжнародній арені як повноцінного учасника світової спільноти. Розглянуто особливості вказаного впливу декількох міжнародних організацій – ОЕСР, Ради Європи, РМС та СОТ. Ці організації здійснюють вплив на реалізацію фінансової політики за багатьма напрямками, зокрема: сприяють спрощенню та приведенню у відповідність до міжнародних стандартів національного законодавства, яке визначає правові засади реалізації фінансової політики; налагоджують взаємодію з іншими країнами світу з питань реалізації фінансової політики; забезпечують запобігання та протидію правопорушенням у сфері реалізації фінансової політики; сприяють інформаційному забезпеченню реалізації фінансової політики за різноманітними напрямками тощо.

14. Зауважено, що громадські суб'єкти у сфері реалізації фінансової політики в Україні можуть бути представлені окремими громадянами, а також їх об'єднаннями. Роль і значення діяльності таких суб'єктів у реалізації фінансової політики в Україні складно переоцінити, оскільки вони є безпосередніми представниками підприємств, установ та організацій, а також окремих громадян, які щодня відчувають вплив такої політики на собі. Реалізуючи свій правовий статус у сфері фінансової політики держави, громадські суб'єкти здійснюють значну кількість заходів, спрямованих на покращення та підвищення результативності цієї політики, яку провадять у таких напрямках: забезпечення громадського контролю, зокрема використання права на звернення до органів державної влади, а також проведення громадських експертиз; здійснення громадських обговорень проблематики щодо реалізації фінансової політики в Україні; участь у роботі відповідних органів державної влади шляхом створення громадських рад; налагодження взаємодії між органами державної влади та громадськістю; сприяння обміну інформацією між суб'єктами фінансових правовідносин тощо.

15. З метою розв'язання проблеми складності, заплутаності та мінливості податкового законодавства запропоновано розробити чітку, послідовну й актуальну стратегію, яка б визначала конкретні цілі та пріоритети розвитку національної фінансової системи з урахуванням

реалій сьогодення та наявних перспектив. З огляду на цю стратегію, слід розробляти і приймати відповідні нормативно-правові акти.

Для розв'язання проблеми нерівномірності податкового навантаження запропоновано: а) по-перше, розвивати прогресивне оподаткування, що є необхідним кроком на шляху забезпечення рівномірного розподілу матеріальних благ між різними верствами населення та підтримання загальносуспільного блага на належному рівні; б) по-друге, забезпечити належний рівень законності у сфері податкових відносин, шляхом активного впровадження правовиховних і правоосвітніх заходів з метою підвищення рівня правової свідомості й культури платників податків; в) по-третє, упровадити в механізм оподаткування такий принцип, як оптимальність, що на сьогодні відсутній у чинному українському законодавстві, зокрема в ПК України.

З метою покращення механізму адміністрування податків запропоновано: по-перше, удосконалити якість функціонування та спростити використання наявних електронних сервісів; по-друге, максимально автоматизувати процедури, сервіс із податкового адміністрування, що дасть змогу забезпечити їх повну прозорість і неупередженість, тобто звільненість від суб'єктивної волі контролюючих органів; по-третє, підвищити рівень професійної освіченості кадрів органів ДПС, зокрема в частині користування зазначеними електронними сервісами; по-четверте, поліпшити якість надання податкових консультацій і роз'яснень. Зокрема, доцільно встановити чіткі вимоги щодо оформлення таких документів.

16. Зауважено, що найбільш нагальними проблемами функціонування органів державної влади у сфері реалізації фіскальної політики в Україні є необхідність урегулювання правового статусу таких органів. На сьогодні перегляду потребують нормативно-правові акти, на рівні яких закріплено правовий статус основних центральних органів виконавчої влади, які реалізують фіскальну політику за відповідними напрямками. Ідеться про Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державну аудиторську службу України, Державну податкову службу України та Державну митну службу України. Певного реформування потребує й сектор правоохоронного забезпечення реалізації фіскальної політики в Україні.

17. Узагальнено найбільш позитивні та ефективні особливості формування фіскальної політики в таких державах Європейського Союзу, як Велика Британія, Ірландія, Франція, Німеччина, Болгарія та постсоціалістичних країнах-членах. Варто наголосити, що, попри всі

переваги досвіду зазначених вище держав у фінансальній сфері, на нашу думку, не можна взяти за основу та перейняти тенденції якоїсь однієї з них, рівно як і не можна вибудовувати національну фінансальну політику, беручи до уваги лише приклад таких фінансових «титанів» ЄС як Велика Британія, Франція чи Німеччина. Адже на сьогодні наша держава суттєво відрізняється від країн – членів Європейського Союзу, зокрема, у фінансовому та правовому аспектах. Тому сліпе перейняття досвіду формування фінансальної політики може зашкодити національним інтересам у цій сфері, або ж такий досвід взагалі не буде реалізований через розбіжності правових систем. Водночас від країн ЄС ми можемо почерпнути окремі моменти формування фінансальної політики та регулювання цього сектору державного буття, а саме: позитивні тенденції податкового стимулювання бізнесу для залучення іноземних інвестицій на територію України; поглиблення податкової децентралізації з метою посилення фінансової стабільності й незалежності територіальних громад; активне впровадження заходів і методів електронного адміністрування податків; формування засад державної фінансальної політики на законодавчому рівні; чітке визначення суб'єктів формування фінансальної політики держави, а також розмежування їх компетенції на нормативно-правовому рівні.

18. Констатовано, що на сьогодні в Україні постала гостра потреба в розробленні окремої Концепції вдосконалення фінансальної політики України в умовах євроінтеграції. Окреслена Концепція, передусім, повинна містити три ключові вектори розвитку фінансальної політики в нашій державі, які були окреслені нами вище в межах наукового дослідження. Водночас слід зазначити, що всі запропоновані нами заходи варто реалізовувати комплексно й послідовно, адже ключовими принципами фінансальної політики є послідовність і стабільність, що уможливають результативність та ефективність заходів, які запроваджуються в цій сфері. Варто зазначити, що метою Концепції вдосконалення фінансальної політики України в умовах євроінтеграції має бути не лише досягнення тих показників, яких вимагає європейська та світова спільнота, а й якісне покращення рівня життя населення.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Соф'їн М.І. Реалізація фінансальної політики в Україні в умовах євроінтеграції: організаційно-правові засади : монографія / - Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. -436 с.

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Соф'їн М.І. До проблеми визначення поняття юридичних гарантій здійснення фінансової політики в Україні в умовах Євроінтеграції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. №1. Том 3. С. 144–148.

2. Соф'їн М.І. Система суб'єктів реалізації фінансової політики в Україні в умовах Євроінтеграції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 6. Том 2. С. 136–140.

3. Соф'їн М.І. До характеристики загальноправових принципів реалізації фінансової політики в Україні в умовах Євроінтеграції. *Юридичний бюлетень*. 2018. Випуск 7 (7). Частина 1. С. 138–144.

4. Соф'їн М.І. До проблеми визначення поняття механізму адміністративно-правового регулювання здійснення фінансової політики в Україні. *Юридичний бюлетень*. 2018. Випуск 8 (8). С. 258–264.

5. Соф'їн М.І. До питання цільового призначенні фінансової політики в Україні в умовах Євроінтеграції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 1. Том 2. С. 102–106.

6. Соф'їн М.І. Верховна Рада України, як ключовий суб'єкт реалізації фінансової політики в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 2. С. 122–125.

7. Соф'їн М.І. Центральні органи виконавчої влади як ключові суб'єкти реалізації фінансової політики в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 3. С. 113–117.

8. Соф'їн М.І. Роль і значення діяльності місцевих органів влади в реалізації фінансової політики в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 4. С. 145–149.

9. Соф'їн М.І. Роль і значення діяльності громадських суб'єктів у сфері реалізації фінансової політики в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 5. С. 120–125.

10. Соф'їн М. І. Напрямки вдосконалення діяльності державних органів у сфері реалізації фінансової політики в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 2. С. 130–135.

11. Соф'їн М.І. До питання принципів фінансової політики в Україні в умовах Євроінтеграції. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №6 (280). С. 240–244.

12. Соф'їн М.І. До проблеми визначення поняття фінансової політики в Україні в умовах Євроінтеграції. *Підприємництво,*

господарство і право. 2019. №7. С. 88–94.

13. Соф'їн М.І. Нерівномірність податкового навантаження, як одна із ключових проблем формування та реалізації фіскальної політики в умовах євроінтеграційного курсу України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №8 (282). С. 103–107.

14. Соф'їн М. І. До проблеми подолання корупції в Україні в контексті розробки концептуальних засад удосконалення фіскальної політики. *Правова позиція*. 2019. № 3. С. 103–107.

15. Соф'їн М.І. Становлення та розвиток фіскальної політики в незалежній Україні. 1. Соф'їн М.І. Становлення та розвиток фіскальної політики в незалежній Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2019. Випуск 37. С. 65–68.

16. Соф'їн М.І. До проблеми визначення концептуальних засад удосконалення фіскальної політики України в умовах Євроінтеграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4.

17. Соф'їн М.І. До проблеми визначення завдань та функцій фіскальної політики в Україні. *Право і суспільство*. 2019. № 4.

18. Соф'їн М.І. До характеристики форм та методів здійснення фіскальної політики в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1 (26). С. 172 –176.

Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях

20. Соф'їн М.І. Опыт стран ЕС в сфере формирования фискальной политики и возможности его использования в Украине. *Право и политика*. 2017. № 4. С. 88–92 (Кыргызская Республика).

21. Соф'їн М.І. К характеристике отдельных проблем формирования и реализации фискальной политики в условиях евроинтеграционного курса Украины. *Право и закон*. 2018. № 3. С. 377–382. (Кыргызская Республика).

22. Соф'їн М.І. До питання правових засад реалізації фіскальної політики України в умовах Євроінтеграції. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 2 (Volume 1). Р. 176–180. (Словацька Республіка).

23. Соф'їн М.І. Історико-правові аспекти становлення та розвитку фіскальної політики в Україні (від часів Київської Русі до проголошення незалежності України). *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 4. Р. 21–27. (Словацька Республіка).

24. Соф'їн М.І. Влияние отдельных международных организаций на реализацию фискальной политики в уkraine (на

примере ОЭСР и Совета Европы). *Право и закон*. 2019. № 1. С. 44–48. (Кыргызская Республика).

Опубліковані праці апробаційного характеру

25. Соф'їн М.І. Взаємодія як форма реалізації фіскальної політики в Україні. Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 13-14 жовтня 2017 р.). – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 84–86.

26. Соф'їн М.І. До проблеми визначення поняття принципів фіскальної політики. Чинники розвитку юридичних наук у ХХІ столітті: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 3–4 листопада 2017 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2017. С. 102–104.

27. Соф'їн М.І. Недосконалість податкового законодавства, як ключова проблема формування та реалізації фіскальної політики України в умовах євроінтеграційного курсу України. Актуальні питання розвитку права та законодавства: наукові дискусії: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 15–16 грудня 2017 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2017. Ч. 1. С. 120–122.

28. Соф'їн М.І. Адміністрування, як форма реалізації фіскальної політики в Україні. Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 9–10 березня 2018 р. Київ: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 77–80.

29. Соф'їн М.І. До проблеми удосконалення механізму адміністрування податків в Україні. Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику: Міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 2–3 лютого 2018 р. Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2018. С. 70–73.

30. Соф'їн М.І. Президент України, як суб'єкт реалізації фіскальної політики. Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 25-26 січня 2019 року. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 87–89.

31. Соф'їн М.І. До характеристики методів здійснення фіскальної політики. Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 22-23 лютого 2019 року. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 78–80.

32. Соф'їн М.І. Кабінет Міністрів України як важливий суб'єкт реалізації фіскальної політики в Україні. Сучасне правотворення: питання теорії та практики : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 31 травня – 1 червня 2019 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2019. С. 98–100.

АНОТАЦІЯ

Соф'їн М. І. Організаційно-правові проблеми здійснення фіскальної політики в державі в умовах євроінтеграції. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – (081 – Право) – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2018.

Дисертація є комплексним науковим дослідженням реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції. Узагальнюються особливості становлення та розвитку фіскальної політики в Україні на різних історичних етапах. З'ясовується сучасний стан дослідження проблеми здійснення фіскальної політики України в умовах євроінтеграції. Визначається поняття та встановлюються особливості фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції. Характеризується мета, завдання та функції фіскальної політики України в умовах євроінтеграції. Розкриваються форми та методи здійснення фіскальної політики в Україні. Окреслюються поняття та елементи механізму адміністративно-правового регулювання здійснення фіскальної політики в Україні. З'ясовуються правові засади реалізації фіскальної політики України в умовах євроінтеграції. Систематизуються принципи реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції. Окреслюється коло суб'єктів реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції. Виявляються юридичні гарантії реалізації фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції. Встановлюється роль і значення діяльності органів державної влади в реалізації фіскальної політики в Україні. Характеризуються роль і значення діяльності місцевих органів влади в реалізації фіскальної політики в Україні. Узагальнюється вплив міжнародних організацій на реалізацію фіскальної політики в Україні. Окреслюється роль і значення діяльності громадських суб'єктів у сфері реалізації фіскальної політики в Україні. Виявляються проблеми формування та реалізації фіскальної політики в умовах

євроінтеграційного курсу України. Формуються перспективні напрямки вдосконалення діяльності державних органів у сфері реалізації фінансової політики в Україні. Виявляються об'єктивні передумови використання досвіду країн ЄС у сфері формування фінансової політики. Опрацьовуються концептуальні засади вдосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: фінансова політика, євроінтеграція, суб'єкти реалізації фінансової політики, механізм адміністративно-правового регулювання фінансової політики, завдання фінансової політики, принципи фінансової політики, податкове навантаження, міжнародні організації.

АННОТАЦИЯ

Софьин М. И. Организационно-правовые проблемы осуществления фискальной политики в государстве в условиях евроинтеграции. – Квалификационная научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – (081 – право) – Научно-исследовательский институт публичного права. Киев, Харьковский национальный университет внутренних дел. Харьков, 2018.

Диссертация является комплексным научным исследованием реализации фискальной политики в Украине в условиях евроинтеграции. Обобщаются особенности становления и развития фискальной политики в Украине на разных исторических этапах. Выясняется состояние исследования проблемы осуществления фискальной политики Украины в условиях евроинтеграции. Определяется понятие и устанавливаются особенности фискальной политики в Украине в условиях евроинтеграции. Характеризуется цель, задачи и функции фискальной политики Украины в условиях евроинтеграции. Раскрываются формы и методы осуществления фискальной политики в Украине. Определяются понятие и элементы механизма административно-правового регулирования осуществления фискальной политики в Украине. Выясняются правовые основы реализации фискальной политики Украины в условиях евроинтеграции. Систематизируются принципы реализации фискальной политики в Украине в условиях евроинтеграции. Определяется круг субъектов реализации фискальной политики в Украине в условиях евроинтеграции. Обобщаются юридические гарантии реализации фискальной политики в Украине в условиях

евроинтеграции. Устанавливается роль и значение деятельности органов государственной власти в реализации фискальной политики в Украине. Характеризуются роль и значение деятельности местных органов власти в реализации фискальной политики в Украине. Обобщается влияние международных организаций на реализацию фискальной политики в Украине. Определяется роль и значение деятельности общественных субъектов в сфере реализации фискальной политики в Украине. Выявляются проблемы формирования и реализации фискальной политики в условиях евроинтеграционного курса Украины. Формируются перспективные направления совершенствования деятельности государственных органов в сфере реализации фискальной политики в Украине. Выявляются объективные предпосылки использования опыта стран ЕС в сфере формирования фискальной политики. Прорабатываются концептуальные основы совершенствования фискальной политики Украины в условиях евроинтеграции.

Ключевые слова: фискальная политика, евроинтеграция, субъекты реализации фискальной политики, механизм административно-правового регулирования фискальной политики, задачи фискальной политики, принципы фискальной политики, налоговая нагрузка, международные организации.

SUMMARY

Sofin M. I. Organizational and legal problems of implementation of fiscal policy in the State in the context of European integration. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law. – Scientific Institute of Private Law, Kyiv, 2019.

It has established that Ukraine has extensive experience in collecting taxes and fees. There are not many periods of successful and effective fiscal policy in the territory of our country and they are rather short. Even in the times of Kiev Rus, the attempts were made to change fiscal policy (for example, Princess Olga tax reform, Speransky's reform). However, periodic wars, the growth of the bureaucratic apparatus, arbitrariness and abuse by government officials usually negated all improvements – the number of taxes increased as well as their rates. At the same time, one cannot deny the fact that at the end of the 19th – beginning of the 20th centuries, fiscal policy on the territory of Ukraine ensured the acceleration of the industrial and agricultural development of the State, which, unfortunately, was stopped by the First World War. In the Soviet period, fiscal policy had completely lost its catalytic function and had been reduced to administrative

control over tax payments. Since Ukraine's declaration of independence, fiscal policy has been constantly reformed, but none of the key issues has been resolved.

It has determined that fiscal policy is the course of activity of public authorities in managing relations and processes for filling the state budget and making expenditures.

Keywords: fiscal policy, European integration, subjects of fiscal policy implementation, mechanism of administrative and legal regulation of fiscal policy, tasks of fiscal policy, principles of fiscal policy, tax burden, international organizations.

Підписано до друку 09.11.2019. Папір офсетний. Друк офсетний.

Формат 60×90/16. Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.

Тираж 100 прим.

Видавець і виготовлювач

Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Л. Ландау, 27, м. Харків, 61080.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.